

Anđela Frančić

MEĐIMURSKI OBITELJSKI NADIMCI OD OSOBNIH IMENA

U radu se iz postava međimurskih obiteljskih nadimaka koji se temelje na osobnim imenima iščitavaju jezične, upravo dijalekatske (fonetsko-fonološke, morfološke, tvorbene) i nejezične informacije pohranjene u toj antropnimskoj podvrsti.

Za identifikaciju pojedinca u službenoj onomastičkoj komunikaciji u nas, kao i u većini europskih zemalja, služi dvočlana, imensko-prezimenska formula. Unatoč tome što prva masovna pojava prezimena seže u 16, odnosno 17. stoljeće kad je riječ o međimurskom području¹, njihova je pojavnost u seoskoj sredini gotovo do danas ostala vezana uz sferu službene uporabe². Najčešći ekvivalent službenoj imenskoj formuli u Međimurju je dvočlana sintagma koju čine singularizirani lik obiteljskog nadimka i osobno ime³: *Šuļeva 'Kata, Ba'ričef 'Vincj*.⁴

¹ Prema odluci Tridentinskog koncila uvodi se obavezno vođenje matičnih knjiga krštenih, vjenčanih i umrlih. Najstarije sačuvane matice u nas jesu one iz primorskih krajeva (druga polovica 16. stoljeća), a najstarije matice međimurskih župa datiraju iz druge polovice 17. stoljeća (župa Vidovec 1671, župa Štrigova 1685, župa Sv. Juraj u Trnju 1698).

² Vidi P. Šimunović, *Naša prezimena*, Zagreb 1985, 292-293.

³ Mjesto akcenta označeno je okomitom crticom ispred konsonanta koji neposredno prethodi akcentiranom silabemu, ili ispred samog silabema ako njime počinje slog. "Srednje" palatalne afrikate bilježe se "trorogim" č i ž. Diftongi se bilježe digramom, a da se slogovnost proteže na oba člana označuje se "dužicom" (uo). Ako se jedan od članova oslabljeno artikulira, bilježi se eksponirano (ie). Zatvoreni vokali imaju točku, a otvoreni "repić" ispod znaka (o, u).

⁴ Pri uporabi neslužbene imenske formule zapaža se mađarski utjecaj: obiteljski nadimak može prethoditi osobnom imenu. Osobno ime u neslužbenoj imenskoj formuli ne mora biti, a najčešće i nije istovjetno s likom zapisanim u službenoj imenskoj formuli. Odnos tih dviju oznaka uglavnom se svodi na odnos temeljnog imenskog lika i (na njemu zasnovanih) imenskih varijanta. Npr. Jelena (temeljno ime; službeni lik) je *Ilka, 'Ilkica, 'Jela, 'Jelka, 'Jeļica, 'Jelkica*; Sofija je *Ž'ofa, 'Ž'ofica*; Elizabeta je *'Erža, 'Eržika, 'Jolža, 'Jolžica, B'eta, B'etika*; Vinko je *'Vincj, 'Vincęk* itd.

Međimurski se obiteljski nadimci⁵ sreću gotovo isključivo u neslužbenoj usmenoj komunikaciji, a odgovaraju na upite: 'kak vam go'vorijju/go'vorę? 'kak vas 'zovejju/'zovų? 'kak vas 'muojju?⁶

U ovom ćemo radu svoju pozornost usmjeriti na one obiteljske nadimke koji za predložak imaju osobno ime (*tip* 'Martijnovi')⁷, a značenje im se može uglavnom svesti na: članovi obitelji koji pripadaju pretku ili glavi obitelji čije je ime u osnovi nadimka.⁸

Iz materijala (oko stotinjak obiteljskih nadimaka) koji smo prikupili za terenskog istraživanja u trinaest međimurskih naselja⁹ iščitavat ćemo jezične i nejezične informacije, tražiti razloge postojanja upravo tih i takvih potvrda na međimurskom tlu.

Naša se analiza temelji na korpusu koji čine ovi obiteljski nadimci (u zagradi donosimo kraticu naselja u kojem je obiteljski nadimak potvrđen):

'Acijevi (SM), 'Adamovi (SM), 'Balaževi (SM), 'Ba'loževi (DM), 'Ba'ložovi (G), 'Bartolovi (G, D), 'Be'denijevi (SM), 'Bencijovi (SU), 'Ber'tolinovi (SM), 'Bla'žinovi (SM), 'Bolte'kovi (DM), 'Damjanovi (DD), 'Da'nanovi (SM), 'D'ročęcovi (DM), 'Šur'ževi (DM), 'Šur'ekovi (SM), 'Šur'ękovi (G), 'Šur'icevi (DV), 'Šur'ičini (D), 'Šur'ine'kovi (MS), 'Šur'kuonovi (K), 'Šurovi (DM), 'Fe'ękovi (DM), 'Fe'ęrenčevi (SM), 'Fe'rdij'jevi (DM), 'Filipovi (N), 'For'jonovi (SM), 'France'kovi (SM), 'Francul'kijni (SM), 'Fricovi (DM), 'Grgu'roševi (D), 'Ignacovi (MS), 'Ikičini (D), 'Ikij'jevi (SM), 'Imbrič'jevi (SM), 'Ivanovi (SM), 'Ivič'jevi (SM), 'Ivič'kovi (DV), 'Ja'nič'jevi (DV), 'Ja'nič'jovi (DM), 'Ja'nič'kovi (DV), 'Jand'ro'kovi (DV), 'Ja'ń'kerovi (DM), 'Jań'kovi (DM), 'Je'lič'jevi (K), 'Jondrič'jevi (DM), 'Jon'žinovi (SM), 'Ju'ose'kovi (G), 'Ju'oš'kovi (SM), 'Jurij'jevi (SM), 'Kar'łovi (DM), 'Ka'tenini (D), 'Ka'tenovi (DM), 'Korčęcovi (D), 'Korč'ij'jevi (SM), 'Kriš'tinovi (SM), 'Lackovi (D), 'Loure'kovi (K, DM), 'Lų'ročęvi (DM), 'Lęnartovi (SM, V), 'Lęnč'ij'jevi (DM), 'Liękšękovi (MS),

⁵ Međimurski ekvivalent terminu nadimak jest 'cōna, 'cuōna, 'cuna (: njem. Zuname).

⁶ Za razliku od prezimena koje doznajemo kao odgovor na pitanje: 'Kak se pišęte?'

⁷ Osim ovog tipa obiteljskih nadimaka u Međimur'ju, a slično je i u drugim našim naseljima i krajinama (usp. Ž. Bjelanović, *Obiteljski nadimci u sjevernoj Dalmaciji*, *Onomastica jugoslavica*, 8, Zagreb 1979, 75-92; S. Sekereš, *Slavonski porodični nadimci*, *Onomastica jugoslavica*, 3-4, Zagreb 1973/74, 141-151; N. Kustić, *O semantičkom sadržaju i tvorbi obiteljskih nadimaka u gradu Pagu*, *Folia onomastica croatica*, 2, Zagreb 1993, 79-98) obiteljski se nadimak može temeljiti na neonomastičkim (tip 'Poljski, (:polje) 'Kų'vočęvi (:kovač) i onomastičkim leksemima (osim osobnog imena tu su još etnonimi – tip 'Ma'žarovi i etnici – tip 'K'rońčęvi).

⁸ Obiteljski nadimak ponekad (u slučaju da se "grunt" proda) može prijeći na nove vlasnike koji nisu ni u kakvoj svezi s osobom na čijem se imenu temelji obiteljski nadimak, tj. jezična forma (posvojnost koja to nije) nije stvaran odslik izvanjezične zbilje (što je redovita pojava u toponimima).

⁹ Građu smo više ili manje sustavno prikupili u sljedećim naseljima: Banfi (B), Donja Dubrava (DD), Donji Vidovec (DV), Draškovec (D), Goričan (G), Kotoriba (K), Mala Subotica (MS), Novo Selo na Dravi (NS), Sveta Marija (SM), Sveti Urban (SU), Štrigova (Š), Vučetinec (V), Žiškovec (Ž).

'Lienkecovi (MS), Ljud'vijevi (SM), Lujzovi (MS), Lukačovi (MS), Lukcovi (SM, D), Lj'kočovi (MS), Markičevi (DV), Martinčovi (G), Martiņovi (G, SM), Mato'linkevi (SM), Me'hiñceci (DM), Me'hinovi (DM), Me'holjevi (DM), Mi'haļekovi (SM), Mi'holovi (SM), Mihičovi (MS), Miļinovi (SM), Milkini (DV), Mi'kičevi (D), Miškecovi (Ž), Miš'kecovi (SM), Mitrovi (D), Mo'tičevi (SM), Muniķini (SM), Muotijevi (K), Nacekovi (DV), Nocijovi (D), O'remušovi (B), Paļovi (SM), Pe'trinčevi (DM), Pe'trinovi (K, DV), Rafovi (V), Re'mekovi (G, DM), R'uozi (G), Rudičevi (SM), Sa'binini (DV), Sidini (DM), Simunovi (DM, SM), Štefeci (DV), Šte'finovi (K, SM), Šte'fokovi (DM, DD), Št'vanekovi (DM), Tilkini (SM), Tomaševi (DV), Tomijevi (DM), To'moševi (DM), Tongini (SM), Vañčekovi (MS), Vanekovi (Š), Venčekovi (DM, SM), Vencijevi (SM), Ven'cijevi (DD), Vi'dokovi (DM, DV), Vi(n)'cinovi (SM).

Ne težeći iscrpnoj analizi fonetsko-fonoloških i morfoloških osobitosti u kojima se ogleda pripadnost obiteljskih nadimaka od osobnih imena međimurskoj kajkavštini, odnosno koje su čitljive iz postava obiteljskih nadimaka uopće, donosimo ih pregledno:

A. Fonetsko-fonološke osobitosti

A.a. Vokalske osobitosti

- otvoreni, zatvoreni vokali i diftonzi
 'Muotijevi, 'Vencijevi, 'J'uoškovi, Mi'holovi, 'Re'mekovi
- dugo akcentirano *a* ostvaruje se kao *o*
 Ba'ložovi (<Ba'loš: mađ. Balázs), 'Jondričevi (<'Jondrič: Andrija)
- protetsko *j*
 'Joninovi (:Ana), 'Jondričevi (:Andrija), 'Jadanovi (:Adam)
- otpadanje početnog neakcentiranog vokala, odnosno sloga¹⁰
 'Vañčekovi (:Ivan), 'Vanekovi (:Ivan), Št'vanekovi (:Ištvan), 'Nacekovi (:Ignac)

A.b. Konsonantske osobitosti

- srednja realizacija palatalnih afrikata *č* i *ž* (ekvivalenata standardnojezičnim *č* i *ć*, *dž* i *đ*)
 'Žurževi, 'Motičevi, 'Žurekovi, 'Jañčijevi, Lov'ročevi
- sonant *v* u finalnom položaju ostvaruje se kao *f* (očituje se u singulariziranim likovima obiteljskih nadimaka za mušku osobu)
 'Ivijef, 'Jañčikof, Ljud'vijef, 'Bartolof, 'Nacekof, 'Lujzof
- ispred prednjih vokala i ispred *u* ostvaruje se samo palatalna likvida¹¹

¹⁰ Nailazimo i na primjere gdje početni neakcentirani vokal ostaje: I'vanovi, I'vičkovi, O'remušovi.

¹¹ Ova se konsonantska osobitost odnosi na istočno Međimurje.

- Mato'linčkovi, 'Lenartovi, 'Lukcovi, 'Ljenkecovi, 'Jeličevići*
— *n* se ispred *č* i *k* ostvaruje uglavnom kao *ń*
'Jańkovi, 'Stańkovi, 'Jańčikovi, 'Jańčekovi

A.c. Akcenatske osobitosti

- izgubljena opreka po tonu i kvantiteti, tj. fonološki je relevantno samo mjesto akcenta
- obiteljski nadimak obično zadržava isto akcenatsko mjesto kao i ishodišno ime¹²
'Martın → 'Martınovı, 'Šurıca → 'Šurıčıni, 'Tomı → 'Tomıjevi

B. Morfološke osobitosti

- isključivost pluralnih¹³ pridjevskih formi (*'Damjanovi, 'Šimunovi, Be'denıjevi*) koje su odslik (prvotnog)¹⁴ izvanjezičnog sadržaja (više članova obitelji), osim ako se ne identificira pojedinac preko obiteljskog nadimka
- različitost pojedinih padežnih nastavaka u usporedbi sa standardnojezičnom normom (prema N *'Balaževi* stoji G *'Balaževi/Balaža*, DL *'Balaževıma/Balaževem/Balažu*; singularizirani lik obiteljskog nadimka za mušku osobu -N *'Balažef-* ima homonimne LI nastavke: *'Balaževem*; singularizirani lik obiteljskog nadimka za žensku osobu -N *'Balaževa-* u DL glasi *'Balaževı*)
- morfološki i tvorbeno uvjetovana alternacija *o/e* (*Mı'hałčkovi — 'Jurıjevi*) koja se uglavnom dosljedno provodi na krajnjem istoku Međimurja (DD, K, DV, SM, DM, D)¹⁵, dok na ostalom području redovito dolazi *-ovi* (*Ba'ložovi, 'Mihıčovi, 'Veńcijovi*)¹⁶

¹² Ima i primjera u kojima dolazi do pomaka akcenta (za jedno mjesto prema kraju obiteljskog nadimka, odnosno s prvog na drugi slog dvosložnog osobnog imena) u odnosu na akcent ishodišnog imena: *'Ludvi → 'Lud'vıjevi, 'Ivan → 'Ivanovi*.

¹³ Pojavnost u pluralnom liku bitna je odlika obiteljskih nadimaka neovisna o kraju u kojem su potvrđeni (usp. Ž. Bjelanović, o.c.; S. Sekereš, o.c.; P. Rogić, *Antroponimija u naseljima srednjeg Velebita*, Hrvatski dijalektološki zbornik, 2, Zagreb 1966, 325-356; D. Chloupek, *Nadimci iz turopoljskih sela*, Zbornik za narodni život i običaje, 42, Zagreb 1942, 49-52; S. Debeljak, *Nadimci u okolini Sv. Ivana na Zelini*, Zbornik za narodni život i običaje, 16, Zagreb 1911, 305-310). Međutim, gotovo svugdje nalazimo i singularne likove. U Međimurju ih u dosadašnjem terenskom istraživanju nismo zabilježili. Doduše, A. Strbad (*Usmena narodna književnost na tlu Međimurja*, Čakovec 1987, 352) obiteljske nadimke sela D. Vidovec donosi pretežno u singularu, no bit će da je riječ o osobnim nadimcima (*Ljotić*), osobnim nadimcima izvedenim iz obiteljskih (mi imamo potvrde *'Lenartovi, 'Jaričikovi, Jand'rokovı*, a A. Strbad *Lenart, Jančika, Jandrok*) ili o prezimenima (*Jurak, Markulija*).

¹⁴ Obiteljski se nadimak rabi u pluralnoj formi i onda kad od porodice ostane samo jedan član (npr. *'Ivıcevi*), a naišli smo i na primjere da obiteljski nadimak nadživi obitelj imenujući samo (prazan) "grunt" na kojem je dotična obitelj živjela (*Glo'gofčevı*).

¹⁵ Izuzeci su *Mı'holıovi* (SM), *'Pałıovi* (SM), *Karłıovi* (DM), *Jaričıjovi* (DM).

C. Tvorbena struktura međimurskih obiteljskih nadimaka od osobnih imena

Tvorbena se struktura međimurskih obiteljskih nadimaka od osobnih imena može obuhvatiti obrascem: **osobno ime + -ovi/ -evi/ -ini/ -inovi** (*Lukc-ovi*, *To'moš-evi*, *Fran'cušk-ini*, *'Jon-inovi*)¹⁷ odakle slijedi da su svi sufiksne izvedenice. Specifična je distribucija navedenih sufikasa:

1. sufiksima *-ovi/-evi* tvore se obiteljski nadimci od:

a) osobnih imena koja završavaju na konsonant¹⁸: *'Vencečkovi*, *'Balaževi*

b) osobnih imena koja završavaju na vokal, i to:

– uvijek ako osobno ime završava na *o*:¹⁹ *Žuro* → *Žurovi*

– uvijek ako osobno ime završava na *i*:²⁰ *Muotj* → *Muotjjevi*²¹

– ponekad ako osobno ime završava na *-a*: *'Ilija* → *'Ilijovi*, *'Jeļica* → *'Jeļičevi*²²

2. sufiksom *-ini* tvore se obiteljski nadimci od muških i ženskih osobnih imena koja završavaju na *-a*:²³ *'Žurjčini* (: *'Žurica*) *'Munjkini* (: *'Munika*)

3. sufiksom *-inovi* tvore se obiteljski nadimci od nekih ženskih osobnih imena: *'Tildinovi*, *'Miljnovi*²⁴

Vodeći računa o tvorbenoj složenosti osobnog imena i o sufiksu kojim se izvodi obiteljski nadimak, služeći se kraticama *OI* (=osobno ime), *OI_t* (=temeljno osobno ime), *OI_p* (=osobno ime pokraćena), *OI_i* (=osobno ime izvedenica)

¹⁶ Obiteljski nadimak *O'remušovi* u Banfiju, sporadično se javlja i u obliku *O'remuševi*.

¹⁷ Pokoji obiteljski nadimak od osobnog imena može (ispuštanjem posvojnog elementa) poprimiti oblik imenice: *Blažinovi* i *Blažini*, *Jadanovi* i *Jadini*. Takvi su primjeri mnogo češći u ostalih obiteljskih nadimaka (onih koji se ne temelje na osobnom imenu).

¹⁸ Konsonantski završetak imaju samo muška osobna imena. Ova se odlika ne odnosi i na suvremeni fond u koji su ušla mnoga (pomodna) ženska imena: *Evelin*, *Karmen*, *Ines*, *Iris*, *Nives* i sl. (primjeri su iz rubrike "Iz matičnog ureda" tjednika *Međumurje*, 1990).

¹⁹ Redovito su to samo muška osobna imena.

²⁰ Redovito su to samo muška osobna imena.

²¹ Osobna imena tipa *'Moti*, *'Žurj*, *Vinci* vrlo su čestotna u Međumurju. Kada se od njih tvore obiteljski nadimci, između osnove i sufiksalnog dijela umeće se *-j-* (*Muotjjevi*).

²² Pridavanje sufikasa *-ovi/-evi* osobnim imenima tipa *'Ilija*, *'Jeļica* moglo bi se tumačiti analognom tvorbom.

²³ Izuzetak su primjeri tipa *'Ilija*. Vidi bilješku 23.

²⁴ Sudjelujući u tvorbi obiteljskih nadimaka, nekoliko ženskih osobnih imena (*'Tilda*, *'Krišta*, *'Mila*, *'Milka*, *'Jona*, *'Sida*) dobiva dvostruk posvojni segment: na pretkazivi *-in(i)* veže se *-ovi* (*'Tildinovi*, *'Krištinovi*, *'Miljnovi*, *'Miljkini*, *'Joninovi*, *'Sidinovi*). Kako neke od žena čija su imena ugrađena u obiteljske nadimke još žive, dok druge žive u sjećanju starijih stanovnika naselja u kojima su obiteljski nadimci toga tipa potvrđeni, mogli smo istražiti ne imenuju li se (nisu li se imenovale) i imenskom varijantom tvorenom sufiksom *-ina* (tip *'Tildina*). Odgovor je redovito bio negativan. Osim toga, i mjesto akcenta (akcentiran je prvi, a ne drugi slog koji bi vjerojatno bio nositelj akcenta da su nadimci izvedeni od imena tipa *'Tildina*) govori u prilog pretpostavci da su navedeni obiteljski nadimci tvoreni složenim sufiksom *-inovi*.

prikazat ćemo tvorbenu strukturu međimurskih obiteljskih nadimaka te pojedinim tvorbenim modelima pridružiti pripadajuće im antroponime.

1. OI + -ovi

1.1. OI_i + -ovi

*Berto'linovi*²⁵, *Bla'žinovi*, *'Bolte'kovi*, *D'roč'čovi*, *Žu'rakovi*, *'Žure'kovi/Žu're'kovi*, *Žu'ring'kovi*, *Žur'kuonovi*, *'Fe're'kovi*, *F'rance'kovi*, *ŕvič'kovi*, *'Jańč'kovi*, *Jańč'ik'kovi*, *Jańč'ij'kovi*, *Jand'rok'kovi*, *'Jank'ęrovi*, *'Ju'oš'kovi*, *'Ju'ose'kovi*, *Ka'tenovi*, *'Korč'ęcovi*, *'Lack'ovi*, *'Lou're'kovi*, *'Lj'ęks'ękovi*, *'Lj'en'ęcovi*, *'Lukač'ovi/Lu'koč'ovi*²⁶, *'Lukc'ovi*, *Mart'inč'ovi*, *Mato'lin'ękovi*, *Me'hinc'ęcovi*, *Me'hin'ovi*, *Mi'ha'ļ'ękovi*, *'Mihič'ovi*, *'Miš'ęcovi/Miš'kecovi*, *'Nac'ękovi*, *O'ręmuš'ovi*, *Pe't'rin'ovi*, *'Ri'emek'ovi*, *Šte'f'ęcovi*, *Šte'fok'ovi*, *Št'van'ękovi*, *'Vanč'ękovi*, *'Van'ękovi*, *'Vęnc'ękovi*, *V'i'dok'ovi*, *V'i(n)'cin'ovi*

1.2. OI_t + -ovi

'Adam'ovi, *Ba'lož'ovi*, *'Bartol'ovi*, *'Damjan'ovi*, *'Dańan'ovi*, *'Filip'ovi*, *Fo'r'jon'ovi*, *'Ignac'ovi*, *'Ili'j'ovi*, *ŕvan'ovi*, *'Jadan'ovi*, *'Jańk'ovi*, *'Kar'ļ'ovi*, *'Lęnart'ovi*, *Mart'in'ovi*, *Mi'ho'ļ'ovi*, *'Šimun'ovi*, *'Mitrovi*

1.3. OI_p + -ovi

'Bencij'ovi, *Žurovi*, *F'ric'ovi*, *'Lujz'ovi*, *'Nocij'ovi*, *'Pa'ļ'ovi*, *'Raf'ovi*

2. OI + -evi

2.1. OI_i + -evi

'Žurice'vi, *Grgu'roš'evi*, *'Imbrič'evi*, *'Ivič'evi*, *'Ivič'evi*, *'Jańč'ij'evi*, *'Je'ļič'evi*, *'Jondrič'evi*, *'Korč'ij'evi*, *Lov'roč'evi*, *'Lęnc'ij'evi*, *'Markič'evi*, *Mi'kič'evi*, *'Motič'evi*, *Pe't'rinč'evi*, *'Rudič'evi*, *Šte'ful'ęvi*, *To'moš'evi*

2.2. OI_p + -evi

'Acij'evi, *Be'denij'evi*, *F'i'erdij'evi*, *'Iki'evi*, *Lud'vij'evi*, *'Muotij'evi*, *'Vęncij'evi/Vęn'cij'evi*

2.3. OI_t + -evi

'Balaž'evi/Ba'lož'evi, *'Žurž'evi*, *'Fe'reńč'evi*, *'Jurij'evi*, *Me'ho'ļ'evi*, *'Tomij'evi*

²⁵ Iz osnove obiteljskog nadimka *Berto'lin'ovi* iščitani smo izvedeno osobno ime *Berto'lin(a)*. Nije isključena ni mogućnost da je nadimak *Berto'lin'ovi* nastao od mađarskog lika *Bertalan*. U tom bi se slučaju obiteljski nadimak *Berto'lin'ovi* imao istu strukturu kao *'Adam'ovi* (OI_i + -ovi).

²⁶ Obiteljske nadimke *'Lukač'ovi/Lu'koč'ovi* moguće je dovesti u svezu s imenom *Lukač* (:mađ. *Lukács*). Takvo tumačenje zahtijevalo bi svodenje tih nadimaka pod tvorbeni obrazac OI_t + -ovi.

3. OI + -ini

3.1. OI_i + -ini

'Žuričini, 'Ikičini, 'Jagičini, 'Ka'tenini, 'Tongiņi

3.2. OI_t + -ini

'Munikiņi, 'Sa'binini

4. OI + -inovi

4.1. OI_p + -inovi

'Krištinoṽi, 'Miļinoṽi, 'Sidinoṽi

4.2. OI_i + -inovi

'Milkinoṽi, 'Tilkinoṽi

4.3. OI_t + -inovi

'Joninoṽi

Iz postava međimurskih obiteljskih nadimaka iščitavamo ova osobna imena:

a) muška — 'Leñči, 'Leñart, 'Ljenkeç (:Leonard); 'Ignac, 'Nacek, 'Noci (:Ignac), 'Lukęç, 'Lų'koč (:Luka); 'Damjan, 'Daňan (:Damjan); 'Balaš, 'Blažina (:Blaž/Balaž); 'Bartol, 'Beṽto'lin (:Bartol); 'Adam, 'Jadan (:Adam); 'Vañček, 'Vanęk, 'Ivića, 'Ivič, 'Ivička, 'Iki., 'Ivan, 'Jaňko, 'Jaňči, 'Jaňček, 'Jaňčik, 'Jaň'ker (:Ivan/Jan); 'Jurij, 'Žura, 'Žurek, 'Žurž, 'Žurića, 'Žų'rinek, 'Žurič, 'Žų'rak, 'Žų'kuon (:Juraj/Đurđ); 'Oreṽuš, 'Rieṽeṽek (:Jeronim); 'Vi(n)cina, 'Veñceç, 'Veñci, 'Benci (:Vinko/Vincenc); 'Mi'hoļ/Mę'hoļ, 'Mi'haļek, 'Miškeç, 'Mihič, 'Mę'hin, 'Mę'hinčec (:Mihael); 'Mato'linek, 'Muoti, 'Motič (:Matija/Matej); 'Feṽenc, 'Feṽek, 'Francek, 'Acj (:Franjo/Ferenc); 'Ste'ful, 'Ste'fok, 'Ste'fec, 'Št'vanęk (:Stjepan/Ištvan); 'Paļa (:Pavao); 'Šimun (:Šimun); 'For'jon (:Florijan); 'Filip (:Filip); 'Ilija (Ilija); 'Martjn, 'Martineç (:Martin); 'Juoška, 'Juošeç (:Josip); 'Vi'dok (:Vid); 'Korči, 'Korčec, 'Karoļ (:Karlo); 'Imbrič (:Emerik); 'Rudič (:Rudolf); 'Markica (:Marko); 'Tonga (:Antun); 'Miteṽ (:Dimitar); 'Rafo (:Rafael); 'Lujz (:Alojzij); 'Be'deņi (:Benedikt); 'Ludvi (:Ludvig); 'Peṽrina, 'Peṽrineç (:Petar); 'Jand'rok, 'Jondrič, 'Dročec (:Andrija); 'Loureç, 'Lų'roč (:Lovro); 'Liękšeç (:Aleks); 'Lacko (:V)ladislav);²⁷ 'Tomj, 'To'moš (:Toma); 'Grgų'roš (:Grgur) 'Bolteç (:Baltazar); 'Mi'kič (:Nikola); 'F'ric (:Fridrih); 'F'erdj (:Ferdinand)

²⁷ Predložak obiteljskom nadimku 'Lackoṽi moglo je biti i osobno ime *Vladimir* (danas u Međimurju čestotnije od imena *Vladislav*). Polazeći od činjenice da je to jedino muško osobno ime slavenskog porijekla u građi na kojoj se temelji ovo istraživanje, pretpostavili smo da je njegov nositelj dobio ime prema sv. Ladislavu. Osobna imena *Ladislav* i *Stanislav* (također ime sveca)

b) ženska – *Fran'cuľka* (:Franciska); *Jagica* (:Agata); *Jona* (:Ana); *Jeľica* (:Jelena); *Ka'tena* (:Katarina); *K'rišta* (:Kristina); *Mila*, *Milka* (:Mil-, -mila);²⁸ *Munika* (:Monika); *R'ogza* (:Rozalija); *Sa'bina* (:Sabina); *Sida* (:Sidonija); *Tilka* (:Matilda).

Primjećujemo da se obiteljski nadimci u Međimurju pretežno izvode iz muških osobnih imena.²⁹ Povod postanku malobrojnih obiteljskih nadimaka od ženskih osobnih imena (sudeći prema potvrdama do kojih seže pamćenje živućih stanovnika pojedinih naselja) najčešće je bio širi areal prepoznatljivosti imena žene od imena muža (osobito ako je ona iz bogatije i(li) uglednije obitelji “došla 'zamuš” u siromašniju kuću ili ako je muž “došelj v zectvo”), a imajući na umu metronimska prezimena ne možemo isključiti ni mogućnost da je pokoji obiteljski nadimak motiviran ženskim imenom bio posljedak ranog udovištva ili vanbračnog materinstva.

Prevaga imenskih varijanata (izvedenica i pokraćenica) nad temeljnim likovima osobnih imena u obiteljskim nadimcima (odnos 89:29) odslik je vremena u kojem je ograničenim fondom temeljnih likova svetačkih imena valjalo što preciznije imenovati mnogobrojni živalj.

Građa kojom raspolažemo pokazuje da se najviše obiteljskih nadimaka tvori od varijanata osobnog imena Ivan/Jan (*Vanek*, *Vanček*, *Ivan*, *Ivica*, *Ivič*, *Ikj*, *Ivička*, *Jaňko.*, *Jaňči*, *Jaňček*, *Jaňčik*, *Jaňker*) i Juraj/Đurd (*Žura*, *Žurak*, *Žurž*, *Žurica*, *Žurak*, *Žurkuon*, *Žurinec*) na temelju čega se može pretpostaviti da su ta imena u prošlosti na tlu Međimurja bila vrlo frekventna.³⁰

Ako je osobno ime u osnovi obiteljskog nadimka izvedenica (OI₁), nastalo je pridavanjem osnovi jednog od idućih sufikasa:³¹ *-ek* (18), *-ica* (11),³² *-ec* (8), *-ič* (7), *-in(a)* (6), *-či* (4), *-oč* (< -āč) (4), *-ok* (3), *-ko* (2), *-oš* (< -āš) (2), *-ka*

najčešća su dvočlana slavenska imena u starim međimurskim maticama, što se slaže s navodom V. Putanca da “kod Hrvata u 17. i 18. stoljeću narodnih imena ima vrlo malo. Ako se i javljaju, to su u prvom redu imena slavenskih svetaca Kazimir i Stanislav (poljski svetac) pa Ladislav (mađarski svetac poluslavenskog porijekla)”. (V. Putanec, *Esej o jezičnom znaku i onomastici te o antroponimiji u Hrvatskoj*, Leksik prezimena SR Hrvatske, Zagreb 1976, IX).

²⁸ Pokraćenici *Mila*, odnosno izvedenici *Milka* pretpostavili smo ishodište u dvočlanom imenu s članom *Mil-/mila*.

²⁹ Istovjetna je situacija što se tiče motivacije (usp. P. Šimunović, o.c., 32-37) i frekventnosti osobnih imena u prezimenskom fondu: metronimska prezimena čine samo šest posto svih međimurskih prezimena od osobnih imena (usp. A. Frančić, *Međimurska prezimena od osobnih imena*, magistarski rad, rukopis).

³⁰ Na isti zaključak navode popisi kućegospodara međimurskih naselja 1660-1716 (v. R. Horvat, *Poviest Međimurja*, Zagreb 1944, 85-193) te analiza međimurskih odimenskih prezimena (v. A. Frančić, o.c.).

³¹ Brojka u zagradi označuje koliko je osobnih imena nastalo izvođenjem sufiksom ispred zgrade.

³² Sufiksom *-ica* tvore se i muška (9) i ženska (2) osobna imena.

(2),³³ *-'ena* (1), *'on* <(ān) (1), *-ik* (1), *'-uļ* (1), *'-uļka* (1), *'-ak* (1), *uš* (1), *-ga* (1), *'-er* (1).³⁴

Ako je osobno ime u obiteljskom nadimku pokraćenica (OI_p), nastalo je:

- a) bisilabnim kraćenjem na početni dvoslog (tip *'Sida*)
- b) monosilabnim kraćenjem na krajnji slog (tip *'Noci*)
- c) monosilabnim kraćenjem na početni slog (tip *'Paļa*).

U obiteljskim nadimcima od osobnih imena nailazimo na neke imenske likove koji (kada je riječ o međimurskoj antroponimiji) žive još samo u toj antroponimskoj podvrsti (npr. *'Jurij*, *'Imbrić*, *Łukęc*, *Vī'dok*...). U njima su i potvrde danas slabo plodnih ili neplodnih sufikasa: *-ic* (*Šu'ric*), *-ok* (*Vī'dok*), *-oč* (*Łov'roč*), *-oš* (*Grgu'roš*), *-ena* (*Ka'tena*), *-ik* (*Jańčijk*), *-ak* (*Šu'rak*) kojima se bez umnožavanja imenskih osnova postizao cilj onomastičke komunikacije – točna identifikacija i diferencijacija pojedinca.³⁵

Među potvrdama obiteljskih nadimaka od osobnih imena srećemo i takve čiju osnovu čini ime posuđeno iz mađarskog antroponimskog sustava: *'Balazęvi*/*Ba'ložęvi* /*Ba'ložęvi* (:mađ. Balázs), *'Bencijęvi* (:mađ. Bence), *Fęęęńęęvi* (:mađ. Ferenc).

Isti se obiteljski nadimci mogu čuti u različitim naseljima: *'Łenartęvi* (SM, DV), *Šte'fınęvi* (SM, K), *'Martınęvi* (SM, G), *Ri'emękęvi* (DM, G), *Vī'dokęvi* (DM, DV), *Pe'trinęvi* (DV, K), *'Łukcęvi* (SM, D), *'Bartęłęvi* (D, G), *Šte'fokęvi* (DD, DM), *'Simunęvi* (SM, DM), *'Vęęcękęvi* (SM, DM), *'Louřękęvi* (DM, K) i *Įvičkęvi* (SM, DM). Djelomična nepodudarnost dvaju obiteljskih nadimaka koji se temelje na istom imenskom predlošku u različitim naseljima najčešće je posljedak različitog akcenatskog mjesta: *'Balazęvi* (SM) – *Ba'ložęvi* (DM), *'Mišęcęvi* (Ž) – *Miš'kecęvi* (SM), *'Žurękęvi* (G) – *Žu'rękęvi* (SM), rjeđe različitog ostvaraja pojedinog vokala (koji nije uzrokovan pomakom akcenatskog mjesta), odnosno prisutnošću različitih sufikasa: *Mi'hoļęvi* (SM) – *Mę'hoļęvi* (DM), *Ba'ložęvi* (G) – *Ba'ložęvi* (DM). Naišli smo i na primjer da se formalno isti obiteljski nadimak u

³³ Sufiksom *-ka* tvoreno je jedno žensko (*'Milka*) i jedno muško (*Įvička*) osobno ime.

³⁴ Većina iščitanih sufikasa (*-ek*, *-ec*, *-ica*, *-ič*, *-ina*, *-ok*, *-ko*, *-ač*, *-aš*, *-ka*, *-an*, *-ik*, *-ulj*) potvrđena je i u međimurskim odimenskim prezimenima.

³⁵ Danas je u Međimurju očito oživljavanje "starih" imena (imena koja su do 50-ih godina 20. stoljeća bila vrlo frekventna, a u idućih 30-ak godina gotovo da se i nisu nadijevala): *Matija*, *Luka*, *Andrija*, *Barbara*, *Lucija*... Međutim, nasuprot nekadašnjoj prepoznatljivoj različitosti službene i neslužbene sfere uporabe osobnog imena (službena sfera – uglavnom temeljni lik osobnog imena: *Luka*, *Matija*, *Andrija*; neslužbena sfera – uglavnom pokraćenice i izvedenice: *Łu'koč*, *'Moti*, *'Matęk*, *'Jondri*, *'Jandřęk*, *Jand'roš*, *'Droši*, *D'rašęk*...) danas imamo težnju da se dijete i u svakidašnjoj komunikaciji imenuje onim imenskim likom kojim je uvedeno u matičnu knjigu rođenih. Umjesto nekadašnje mnogobrojnosti imenskih varijanata temeljenih na malom broju ishodišnih imena, srećemo se s bogatim repertoarom imenskih osnova što je s onomastičkog gledišta neekonomično.

istom naselju različito akcentira: 'Lukačovi i Lu'kočovi dvije su različite obitelji u Maloj Subotici.

Potvrde istih obiteljskih nadimaka u različitim naseljima pretkaziva je zna li se da je repertoar osobnih imena u prošlosti u Međimurju (kao i u drugim područjima), zadan od Crkve³⁶, bio u svim naseljima gotovo isti. Tek je svetac zagovornik kojem je posvećena mjesna i(li) župna crkva, odnosno kapelica mogao biti razlogom što se pojedino ime češće davalo djeci toga naselja (župe).³⁷

Unutar antroponimikona jednog naselja nije rijetka pojava da se istim obiteljskim nadimkom imenuju različiti denotati (obitelji) što je u većini slučajeva uzrokovano odvajanjem oženjenih članova od matične porodice³⁸ (npr. u Svetoj Mariji tri obitelji imaju čovnj 'Ivčevj, u Donjem se Mihaljevcu dvije obitelji zovu Vj'dokovj itd.).

Obiteljski su nadimci izvedenice denotativnog značenja. To, međutim ne znači da su lišeni svakog konotativnog značenja. Identifikacija denotata u njih je u prvom planu.³⁹ No, tendencija redukcije značenjskih vrijednosti (pejorativnog, meliorativnog) nije u svim obiteljskim nadimcima jednako ostvarena. U obiteljskim nadimcima od temeljnog lika osobnog imena (tip 'Filipovi) ostvarena je znatno više nego u onim obiteljskim nadimcima koji se temelje na imenskoj pokraćenici, odnosno izvedenici (tip 'Šurčovi, Mi'hačkovj, Fran'culkinj). Ipak, za većinu međimurskih obiteljskih nadimaka od pokraćenog ili izvedenog osobnog imena može se reći da je došlo do neutralizacije, gašenja prvotnog afektivnog naboja koji je bio koncentriran u sufiksalsnom dijelu imena⁴⁰ te oni služe isključivo identifikaciji i diferencijaciji denotata.

³⁶ Crkva je preporučivala nadijevanje imena sveca zaštitnika na čiji ili uoči čijeg blagdana je dijete rođeno.

³⁷ Spomenut ćemo samo dva primjera: u najstarijoj sačuvanoj matičnoj knjizi župe Štrigova čija je farna crkva posvećena sv. Magdalenj, od 1685. do 1690. ime *Magdalena* bilo je među najčešće nadijevanim imenima novorođenim djevojčicama; od 1140 kućegospodara međimurskih naselja (R. Horvat, o.c.) njih osam nosi ime *Lovro*, a nastanjeni su u Prelogu i susjednom Cirkovljanu. Njihova su imena svakako u svezi s postojanjem crkve s. Lovre u Cirkovljanu (župa Prelog). Još nije posvema razjašnjeno kako to da se u najstarijem popisu župa zagrebačke biskupije 1334. spominje crkva sv. Lovre s ubikacijom u Prelogu (usp. J. Butorac, *Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine*, Starine, 59, Zagreb 1984, 102).

³⁸ Takva situacija obično rezultira pojavom obiteljskih nadimaka različite fonološke postave od prezimena (usp. S. Debeljak, o.c., 20; S. Sekereš, o.c., 142; Ž. Bjelanović o.c., 90).

³⁹ "U njih su meliorativne, odnosno pejorativne značenjske vrijednosti znatno reducirane da im ostanu u značenjskom planu tek vrijednosti za identifikaciju denotata." Ž. Bjelanović, *Antroponimija Bukovice*, Split 1988, 159.

⁴⁰ Budući da su imena u međimurskim obiteljskim nadimcima uglavnom stranog (neslavenskog) porijekla, leksička semantika apelativa od kojih su nastala u jeziku davaocu, govorniku međimurske kajkavštine, odnosno hrvatskoga jezika nije transparentna – ime se prepoznaje kao takvo (identifikacijski znak).

Spomenimo i to da se od obiteljskih nadimaka motiviranih osobnim imenom mogu izvoditi osobni nadimci (*Šu'rekovi* → *Šu'rek*), a nalazimo ih i ugrađene u mikrotoponime — u prijedložnoj svezi imenuju njihove koje se pružaju tik do naselja (*Za Mato'linekom, Preť Fe'rencom*).⁴¹

Osobna imena iščitavamo i iz mnogobrojnih obiteljskih nadimaka tipa '*Ružičevi*, '*Gašparičevi*, '*Boļentovi*. Kako je u navednim primjerima osobno ime tek posredno (preko prezimena) uključeno u tvorbu obiteljskih nadimaka, oni ne ulaze u okvir zadane nam teme. O njima i o problemima vezanim uz njihovo mjesto u sustavu obiteljskih nadimaka bit će riječi u radu kojim ćemo obuhvatiti sve tipove međimurskih obiteljskih nadimaka.

Promjene koje unosi društveno-gospodarski razvitak u život međimorskog sela sve više nagrizaju iskonski seoski suživot u kojem su se mještani, upućeni jedni na druge, prepoznavali i imenovali obiteljskim nadimcima te oni polako uzmiču (što je osobito izraženo u naseljima sa znatnim udjelom doseljenika) pred prezimenima. Utrnućem obiteljskih nadimaka nestaju i imenske potvrde (od kojih neke žive još jedino u toj antroponimskoj podvrsti) na kojima se dio njih temelji. Valja ih što prije zabilježiti i tako oteti zaboravu.

Summary

MEĐIMURJE FAMILY NICKNAMES FROM PERSONAL NAMES

The Međimurje family nicknames derived from personal names occur only in their plural forms, they show some phonetical, phonological and morphological traits characteristic for Međimurje kajkavic. They are formed by adding the suffixes -ovi, -evi, -ini, -inovi.

As they are generally based on male personal names and variant nominal stems, they reflect the time when women had a subordinate position in the family and in society as well as the restricted fond of basic nominal forms.

The Međimurje family nicknames derived from personal names mostly have a denotative meaning and contribute to precise identification. They preserve many, now almost forgotten names and many suffixes which are added to the shortened, basic or derived nominal stem.

⁴¹ Navedeni se primjeri ne temelje (neposredno) na osobnom imenu *Ferenc*, već na obiteljskom nadimku *Fe'renčevi*. Prema *N Fe'renčevi* uz pretkazivi *G Fe'renčevi* dolazi i (češće) *Fe'renca*. Inače, "golo" osobno ime u funkciji toponima nije svojstveno slavenskoj toponimiji (uobičajeno je u romanskim i germanskim jezicima: tip *Victoria*). Ne vodeći računa o tome, u nas su se poslije II. svj. rata mnogi ojkonomi tipa *Sveti Urban* nasilno mijenjali izostavljanjem atributa -*sveti*.